SERIA II.—ANUL II.—No. 40

1 Leu Exemplarul

Duminica 28 August 1921

Adevèrul Literar și Artistic

FONDATORI: AL. V. BELDIMAN 1868—1897, CONST. MILLE 1897—1920

Prim-redactor: EMIL D. FAGURE

Să pătrundem utilitatea orcărui lucru.
Să nu ne orbească numai strălucirea lui.
SENECA

Cultură și literatură

Se face o greșeală, credem, în mânuirea acestor două concepte, căci ele se confundă adesea, provocând nedumeriri în stabilirea unor valori ce interesează prestigiul culturii noastre. Cultura românească are o înfățișare specifică, privită în ansamblu culturilor europene: e prea nouă față de vechimea celorlalte. Această contimporaneitate ne obligă să circumscriem fenomenul cultural pur față de fenomenul literar, căci altminteri se stânjenește valoarea amândorora.

Prin cultură înțelegem perfecționarea necontnită a facultăților noastre sufletești, o desfășurare productivă a energiilor sufletești pentru obținerea veșniciului mai bine, mai adevărat, mai frumos. Această desfășurare trece prin faze caracteristice, care răsar mai categoric față de totalul mișcării anterioare și care la drept vorbind nu este decât acest total ridcat la un exponent mai mare, grație unor personalități, care prin genii lor o iau înaintea timpului.

Prin urmare în sfera conceptului cultură intră ca notă și fenomenul literar, decât că sunt manifestări pur culturale, care nu devin literare pentru aceasta, însă orice fenomen literar este și cultural prin definiție.

Literatura este redarea prin ajutorul expresivității verbale a nor stări de conștiință a căror putere de plasticitate să treacă dincolo de hotarul comunicării verbale obicinuite, unde plasticitatea nu joacă nici un rol în mod necesar.

Iată ceea ce înseamnă literatura în genere bine înțeles, căci nu ne referim la speciile alcătuitoare ca: oratoria, istoria, literatura propriu zisă sau poezia, care este o artă și care nu face parte din literatură, de cât prin mijlocul verbal de expresivitate și prin plasticitate, care este tot un mijloc, iar nu un scop ca în literatură.

Cultura și literatura asifel definite își incală totuș în mod reciproc domeniile mai ales la noi și determinarea valorilor respective este imposibil de făcut, fiindcă fără criteriu judecată nu există, iar cu criteriul fals, judecata este de aceeaș natură.

O „Istorie a literaurii românești" nu avem încă, deși există 3—4 cărți cu acest titlu: O Istorie a culturii românești avem, deși nu există nici-o carte, care să poarte acest titlu, fiindcă literatura și cultura românească s'au confundat și se confundă mereu.

In istoriile literaturilor noastre vom găsi în totdeauna la început pe Coressi, pe Radu Grămăticul și pe toți traducătorii de cărți bisericești, personalități cu o fizionomie culturală foarte precisă, căci lor li se datorește naționalizarea cărților sfinte, ceea ce reprezintă un fenomen cultural de o importanță cardinală pentru pregătirea civilizației de mai târziu.

Apoi vom întâlni pe mitropolitul Varlaam, pe mitropolitul Dosofteiu, pe Popa Ion din Vinți, pe ieromonahul Silvestru, pe mitropolitul Simeon Ștefan, toți apărători neosteniți ai credinței strămoșești, pentru care au dus luptă crâncenă traducând și tipărind adevăratele învățături creștinești, nu cele strâmbate de papistași, calvini sau luterani. Alt moment cultural determinant pentru statornicirea unei anumite direcțiuni în păstrarea credințelor religioase.

Dar tot aci găsim și pe cronicari: Grigore Ureche, Miron Costin, Ion Neculce și Dimitrie Cantemir, martorii vremurilor ce au fost și, care în fața evenimentului contimporan cu ei, au trăit și au privit oamenii și lucrurile, căutând să prindă imaginea închegată, pe care au așternut-o pe hârtie, după ce au inmuiat-o în sufletul lor. Opera cronicarilor acestora este literară, pe când a traducătorilor dela început este culturală. Și cronicarii au făcut operă culturală pură, fiindcă aproape toți au fost mari dregători și sfetnici domnești cu orientări politice de multe ori opuse cu ale celui sfătuit și câteodată foarte folositoare pentru propășirea țării. Dar această activitate ca și aceea a păstrătorilor de datini strămoșești sau a primilor tipăritori de carte românească sunt fenomene culturale, de care trebue să ne aducem aminte cu multă pietate, dar să nu le amestecăm în literatura românească, căci o compromitem, iar pe ei considerându-i în aceste ipostaze ca literați, îi desconsiderând pur și simplu.

Dar putem răsfoi mai departe istoria literaturii noastre și vom găsi spre pildă pe Samuil Micu, pe George Șincai, pe Petru Maior, pe Petru Aaron, pe Ioan Molnar, pe Dimitrie Evstatevici, pe Radu Tempea, pe Aaron Teodor, pe Diaconovici Loga, pe Iorgovici alături de Ion Budai Deleanul, adică toată pleiada școlii ardelene, prima falanga care luptă fățiș pentru redeșteptarea conștiinței naționale pe aceeaș linie cu primul poet român apărut la finele secolului al XVIII. Primii desăvârșesc o operă culturală, ultimul pune temelia poeziei românești, deci a-l judeca pe Budai Deleanul cu același criteriu ca și pe Dimitrie Estasevici spe pildă, înseamnă nu, că determini, ci că înregistrezi gândul, fapta și simțirea românească într'o anumită unitate de timp.

Și mai departe vedem pe Ion Barac, Dimitrie Țichendeal, Veniamin Coșlâche, Vasile Aaron, Gheorghe Lazăr, Alecu Beldiman, Eufrosu Poteca, Anton Panu, Gheorghe Asachi, Barbu Paris Mumuleanul, Damaschin Bojincă, Costache Aristia, Simeon Marcovici și alții și ar alții luminători în cultura românească, grație cărora s'a creat presa la noi, s'au deschis școli, s'au organizat spectacole teatrale și multe altele care îi înalță în ochii noștri, și cu toate acestea tot n'au ce căuta în literatura românească. Dar între Florian Aaron și Cesar Boliac găsim pe Costache Negruzzi, al doilea poet român, dacă am trece peste Ion Heliade Rădulescu, care se găsește veșnic și în domeniul literar și în cel cultural pur, dar, care ar putea fi studiat din ambele puncte de vedere.

Și am putea continua cu enumerarea numelor din istoria literaturii noastre spre a ne convinge că numărul literaților propriu zișu nu reprezintă niciun sfert din totalul celor prezentați ca atare.

Sunt unii istorici literari, care cad într'un fel de extaz în fața scrisului pe limba românească. Dacă a existat cândva un Mărgeală, Măcăneață sau Cosoroabă, care au scris vre-un umil abecedar sau geografie pentru cursul primar, istoricii aceștia se cred descoperitori de valori literare. Basarabeanul Mărgeală a fost un om foarte cumsecade, care după răpirea Basarabiei a stăruit să vorbească graiul românesc și să lucreze pentru propășirea neamului său publicând un abecedar pentru clasa I-a primară. Concluzia istoricului scriitorilor basarabeni a fost că Mărgeală ocupă un loc cu literatura Basarabiei. In felul acesta bietul Mărgeală devine pur și simplu ridicol, iar adevărata lui valoare, care e cea culturală trece pe al doilea plan.

Toate acestea însemnează că a scrie nu indică numai de cât și calitatea de literat după cum nici aceea de factor cultural, căci am întreba noi drept orice alt argument, câți din autorii care apar zilnic în vitrina librăriei vor face parte din adevărata istorie a literaturii noastre? Toți, va răspunde poate descoperitorul lui Mărgeală și va fi consecvent cu el însuși, noi însă vom răspunde că unii vor intra în istoria literaturii, alții în istoria culturi și cei mai mulți nu vor avea loc nicăeri de cât poate în tabelele de recensământ, fiindcă a face litere pe hârtie nu înseamnă, că faci literatură, nici când aceasta s'a petrecut acum două sau trei sute de ani și nici când aceasta s'ar petrece de azi înainte.

SCARLAT STRUȚEANU

Vermont. — La Șah.

Doina lacrimii

Mică lacrimă fierbinte —
CE te'ncerci, — când n'ai cuvinte —,
CE te'ncerci, — când nu ți-i dat
Decât slabul tremurat —,
Să dai altui suflet veste
De cât dor în tine este,
Cât alean și vis pierdut
Arde'n licărul tău mut,
Câtă batere de soartă
Micul strop în unda-i poartă —
Cum un mic luceferel
Largi pustiuri poartă'n el !...

A. TOMA

Serenadă

N'am venit, să-ți cânt, frumoas-o cu chilara înslrunală
Cu panglici înpodobilă fâlfâind în vântul serii,
N'am venit, să-ți cânt pe lună în vre-o noaple inslelală
Nici să-ți spun, cum bietu-mi suflet geme'n ghiarele durerii.

N'am nici plele aurile, nici pe umeri aruncală
Pelerina de mălasă ca oricare trubadur,
N'am nici glas duios, să-ți spună vre-o baladă minunală
Sau să-ți cânte brațul moale, ochii limpezi de azur.

Și-am venit în seara asta de sfârșit de toamnă, rece
Sgâriburit în haina-mi veche, roasă'n guler și în coate —
Am venit, s'asculț cum plânge vântul toamnei care trece
Șuerând pe sub fereastra-ți, cu perdelele lăsate —

Cu țigara-aprinsă'n gură, și cu gândurile mele
M'am oprit tăcut aicea sub umbritele-ți ferești,
Fără să le chem, frumoaso să le-arăți dupe perdele
Și din mâna la cea albă dându-mi floarea, să-mi zâmbești?

Poate dormi... căci obosită le-ai întors abia acasă
Dela balul plin de cântec și de zâmbete cochete
Unde tu, dansând ușoară ca un fluture de mălasă
Luncai ca o nălucă pe lucioasele parchete

Și deși aceste toate eu le știu, de-un dor împins
Sub fereastra ta, în noaple ca o pasăre pribeagă
Am venit, să-ți spun în taină, trist ca orișice învins,
Te urăsc că ești femee, și-am venit fiindcă mi-ești dragă?

TUDOR MUȘATESCU

Grădinarul

de Rabindranath Tagore

In timp ce tumul își svârcolia trufia pe nimbul nemăsurat al lumii, distrugând măreția naturii și puterea frumosului, în timp ce vaetele asemeni vântului, urlau pe toate cărările și culcau puterea omului, alături de puterea pământului, o veste venită din țara Gangelui, ne aduce frumosul gândului, aceluia ce trăește religia lui Budha.

Preot indian ce-și încălzește sufletul la raza plină de căldură a soarelui indian — preot ce trăește atotputernicia frumosului sufletesc uman, primitivitatea nesecătuită de relele și patimile vremurilor noastre.

Rabindranath, scrie într'o limbă plină de bunătate ca și însăși religia lui Budha, într'o limbă de evanghelie în care frumosul gândului inițiază sufletul, până și celuia, care-i citește slova.

Retras în turnul lui din Shiwa — scrie poeme lumilor ce trec pe dinaintea lui și ca un patriarh își coboară mila, pe capul celora ce încărcați de nemicnicia firii omenești pășesc cu greutate, călcând frumosul ce le răsădise în suflet „Puterea zămislitoare" în vremurile dintru'nceput.

A răsădit în om atâta frumos — în dragoste atâta seninătate și în lume atâtă vis — încât omul lui Tagore trebuia să nu-și găsească loc în nici o țară, doar în cea a gândului lui.

Și așa a și fost.

Rabindranath socoate că trăește — omul de pretutindeni omul ce caută să coboare în lume raza soarelui neîntinată, deia isvorul ei de cum apare; omul care iubește femeia — nu ca fiind plăcerea însăși — ci ca fiind visul cel mai frumos și curat al unui suflet bine chibzuit.

El face să trăiască în Bimala femeia de pretutindeni — așa cum e ea — dar femeia care cugetă — plânge — râde și moare atunci când ultima rază a eternului frumos uman a dispărut din ea.

Și iată de ce, Tagore — și-a plecat ochii spre pământ și a întins mâinile sale în nesfârșit, cuprinzând toată lumea, atunci când venind la noi a găsit că Venera și viițelul de aur trăesc pânul vieții noastre, a văzut femei cu suflete pline de voioșie — cu ochii învolburați de patimi — cu flori la cingătoare și cu surâsul fad pe buze; în loc să vadă femei ofilite de durere — cu semnul puterii — lothusul" frânt în două — și cu ochii înlăcrămați de atâta jale.

Și a plecat dela noi Tagore — și în cetățuia lui din Shiwa va trăi încă multă vreme „păcatul" de a fi poruit să coboare soarele pe pământ.

I

Slujitorul

Regină — fie-ți milă de slujitorul tău!

Regina

Sfatul curtenilor mei — s'a sfârșit — ei toți s'au îndepărtat de aici.
Ce oare, întârziat-a pașii tăi?

Slujitorul

Regină — ceasul meu începe atunci când al celorlalți s'a sfârșit. Spune-mi, ce muncă îți mai rămâne de făcut pentru cel din urmă dintre slujitorii tăi?

Regina

Ce oare mai poți dori, când venirea ta e așa de târzie?

Slujitorul

...Fă-mă îngrijitorul grădinii tale de flori.

Regina

O! dar ce înseamnă astă nebunie?

Slujitorul

Aș renunța bucuros la orice muncă și aș svârli în pulberea drumului — spada și sulița mea — dar nu mă trimete în țări depărtate. Nu-mi cere isprăvi mari vitejești.
...Fă-mă îngrijitorul florilor grădinii tale.

Regina

Și..... care va fi slujba ta?

Slujitorul

...Aceea a năzuințelor tale.
Voiu păstra caldă iarba cărăruii pe unde-ți porți pașii tăi în dimineață — și unde florile dornice de moarte-ți binecuvintează fiecare pas al tău ce le strivește.
Te-oiu legăna printre ramurile Septaparnului iar luna sus sus pe cer se va munci ca să-ți sărute rochia strecurându-se prin umbra copacilor.
Voiu împle cu uleiu înbălsămat de mirezme adormitoare, lampa ce arde la căpătâiul patului tău — și cu măreția „santalului" și „sofranului" voiu împodobi scaunul, care-ți odihnește picioarele.

Regina

Și care va fi răsplata ostenchii tale?

Slujitorul

— Voia ta — de a ține între mâinile mele pumnii tăi micuți — boboci frumoși de lothus — de a împleti în jurul brațelor tale lanțuri de flori și de-a întinde pe cărăruia picioarelor tale — seva înroșită a petalelor florii Asaka — și... a culege dintr'o gură — grăuntele de pulbere ce întâmplarea l'o fi aruncat pe ele.

Regina

Sclav al dorințelor tale — rugăminți-ile îți sunt îndeplinite.
Vei fi îngrijitorul florilor din grădina mea.

traducere de SYLVIAN LORIN

Fr. Nietzsche

Maxime și entre-acte *)

Cel mai puțin cinstiți suntem față de Dumnezeul nostru: nu-i acordăm *dreptul* de a păcătui!

Iubirea unuia singur, — e o barbarie, căci ea se exercită pe socoteala tuturor celorlalți; tot așa și iubirea lui Dumnezeu!...

„Iată ce-am făcut" spune *memoria* mea, „Eu n'am putut face acetsta" spune *orgoliul* meu care rămâne neîndupleca. Și, la sfârșit memoria cedează...

Dacă ai caracter, ai în viață un eveniment tip, care revine mereu...

Incepem să ne îndoim de persoanele foarte pricepute de îndată ce au aerul că sunt încurcate...

Maturitatea omului constă în a fi regăsit seriosul ce-l avea la joc, când era copil.

Când vrei să-ți dreseži conștiința, ea te îmbrățișază, mușcându-te!

Când ni se rănește orgoliul, e cel mai greu să ni se rănească vanitatea!...

...și concubinajul a fost conrupt prin căsătorie!

Când e vorba să ne schimbăm părerea asupra cuiva, îi socotim foarte scump încurcăturile pe care ni le-a făcut!..

Burta împiedică pe om să se considere Dumnezeu...

Ideea sinuciderii e o consolare puternică. Ea ți-ajută să petreci bine, multe nopți rele!...

trad. de G. S.

*) „Dincolo de Bine și de Rău" V. „Ad. lit." No. 34.

DECALOGUL

„Să nu minți..."

II

Cu o seară înainte fusese invitat la d-na Z... pentru aniversarea unei zile onomastice. Ariana venise și ea cu părinții și logodnicul ei.

Thyl era neliniștit mai mult decât ori-când, deși se silea să fie vesel, așa cum nu era de obicei, stimulându-și exuberanța cu câteva cupe de șampanie în plus. Ariana, strălucea de frumusețe. Purta o rochie de mătase, în culoarea amestecului pal, care imprima trupului ei o linie de-o eleganță viperină. Corsagiul îi sculpta bustul și sânii sub lucul mătăsei era o îmbobocire de trandafiri „mauve". Gâtul alb răsărea ca potirul unui crin, din bogăția unui guler médicis. Umerii desvăluiți se conturau rotunzi și plini, iar capul sub casca părului de un blond cenușiu era o camee rară. Alexandru strălucea de mulțumire, și era nedeslipit de Ariana ca o umbră în bătaia soarelui. Thyl îi urmărea pretutindeni cu ochii scoși din orbite, cu sângele arzând în vine, voind să le soarbă privirile, gesturile, fericirea, și cu toate acestea dacă ar fi avut putere și-ar fi străpuns ochii vinovați, cari păcătuiau așa de brutal.

Atunci trecu într'un salonaș unde voia să fie singur cu neliniștea lui. Dar nici acolo n'a fost singur. Ariana se privea în oglindă. Sgomotul invitaților înăbușa pașii, astfel că se apropie de dânsa fără ca ea să-l simtă. Apa oglinzii o îmbrățișa toată și un sentiment de ură îl îndemna să sfarme perfiditatea sticlei în care se scălda făptura celei mai frumoase femei. Apropiindu-se mai mult, i-a spus: „Ariana ești mai frumoasă ca ori când în seara asta". Ea a tresărit — poate de spaimă? — și introducându-și capul i-a răspuns: „Tu spui asta Thyl? Tu care mă cunoști, mă iubești și mă vezi cu alți ochi decât toată lumea cealaltă?" — „De ce nu?" adăogă el... Mai mult decât ori care altul — și apăsă pe aceste cuvinte — am dreptul să mă bucur, cu o plăcere egoistă, absurdă chiar de înmugurirea frumuseții tale care a crescut sub grija și căldura prieteniei mele". Apoi, a întrebat-o, fără nici un gând ascuns, aproape inconștient: — „Ești ca adevărat fericită, Ariano?" — „Da, Thyl..." Era atâta siguranță și încredere în răspunsul ei, încât pentru prima oară Thyl avu senzația gelozie.

S'au așezat unul lângă altul pe un divan. In odaie plutea un parfum obositor și enervat de flori și trupuri calde, care îi amețea mintea încet, pe nesimțite. Ariana își rezemase încrezătoare capul pe umerii lui și cu inflecțiuni melodioase în voce, îi descria fericirea. O vedea conturându-se tot mai clar, mai precis, în linii largi, într'o culoare vie și ochii ei priveau departe, în gol, așa cum privești uneori necuprinsul care deschide privirilor tale sufletești orizonturi nebănuit de limpezi. Vorbele ei aveau un ecou dureros în sufletul lui.

Și Thyl suferea în clipa aceea pentru fericirea ei și pentru toată nefericirea lui. Simțea lămurit cum o pierde cum alunecă din el ca picăturile printre degete atunci când vrei să strângi în mână apa. Și suferința lui era numai ecoul dorințelor, pe cari nu și le mai putea stăpâni. O dorea pe Ariana. Oh! ar fi vrut să-și sfrideasca simțurile pentru incestuoasa lor atâtare, ar fi vrut să-i poată întinde sufletul ca o pernă, ca să i-l mototolească în picioare, drept pedeapsă, ar fi vrut să-i țipe să fugă și să-l ierte pentru gândurile creerului lui bolnav, dar cuvintele i se opreau în gâtlej înăbușindu-i respirația. Avea clipe de revoltă interioară, gândind că prietenia Arianei fusese o cochetărie sau o bătaie de joc. Dar ochii ei erau două boabe de senin, și toată absurda lui revoltă se risipea ca un fum. Și iarăși amețea și iarăși voia să întindă mâinele și s-o cuprindă; simțea că înebunește...! Oh! dacă ar fi putut deschide ferestrele creerului ca să-i aerisească precum aerisești odaia unui bolnav care a murit, când încă mai plutesc prin unghere miazme rele.... Dar de vreme ce bolnavul nu murise și se încăpățâna să trăiască și să vrea, ce putea face?.. Nimic. Voia să fie tare și era o cârpă, voia să se învingă singur și simțurile îl învingeau, voia să înlăture ispita, să înfigă cu o lovitură pumnalul voinței în cangrena poftelor lui ca să curețe și să stârpească boala, dar poftele lui erau rezistente ca o zale de oțel.

Avu totuși putere să se ridice de lângă dânsa și îndreptându-se spre fereastră, s'o deschidă... Frigul îi înțepă fața ca o ploaie de ace. Noaptea era limpede ca un pahar și zăpada care strălucea ca o pulbere de oglinzi sfărâmate, îi liniști gândurile. Respira aerul rece și simțea ușurare. Ariana îl privea mirată și cu multă dojană îi spuse: „Thyl ai să răcești".

Nervii sub încordarea prea mare obosise, dar îi mai simțea arzând într'ânsul molcom, ca jarul sub cenușe. Apoi a închis fereastra și nemișcat ca o statue a privit drept în ochii ei. „Dece mă privești așa?" făcu ea. „Dece? Dar nu înțelegi, Ariano, că te privesc ca un muribund care vrea să-și amintească și dincolo de viață, ucigașul! Te privesc, pentrucă vreau să-mi rămâi în priviri și în creer, cicatrice, așa cum te-am cunoscut și cum n'ai să fii pentru mine... Fiindcă te pierd, Ariana, și mă pierd. Din clipa în care veți fi a altuia, voi vedea în tine femeea, numai *femeea*, pe care voi dori-o așa cum totdeauna am dorit femeile frumoase: cu simțurile și minciuna lor. Rămâi acelaș, rămâi numai prietena mea, sora mea și nu te duce la dânsul..." Ea părea din ce în ce mai uimită: „Dar bine Thyl, îl iubesc!!"

Atunci, un gând de-o nebunie ridiculă, îi sfredeli creerul cu senzația unui burghiu. Oare în adevăr, iubește ca pe Alexandru sau e numai o părere? Dece nu l'ar iubi pe el, fără să-și dea seama? Simtea o perversă plăcere să înfigă vârful îndoelii în carnea sufletului ei. Gândul acesta se rostogolea cu persistență, creștea în mintea lui, ca o piatră care alunecând pe un povârniș noroios s'ar îngroșa în drumul ei de straturi mocirloase. Și apoi, voia să pună la încercare reciprocitatea sentimentelor de iubire ale celor doi logodnici. Gândul părea în adevăr realizabil căci decând amândoi rămăsese singuri trecuse aproape jumătate ceas, și prevedea din clipă în clipă intrarea lui Alexandru venind în căutarea logodnicei sale. Thyl păcătuia ca un criminal de rând, fiindcă rezultatul încercării lui putea ucide două suflete. Cu toate acestea se hotără și cu cel mai firesc sânge rece, întrebuințând tonalitatea iubirei de frate, i-a spus: „Ariano, fiindcă nicioată n'ai să fii mai frumoasă poate, ca în seara asta, lasă-mă să te sărut!" O sărutare numai în copilărie; de-atunci, nicioată. S'aștepta deci la un refuz din parte-i. Dar nu! nici o revoltă, nici un gest care să-i contrazică dorința, și întinzându-i obrazul, gura ei zâmbea. Obrazul îi era o petală și gestul cu care i-l întindea atât de simplu, atât de naiv, încât Thyl sedea de piatră fiindcă răspunsul ei întrecea îndrăzneala cererii lui. Totuși, pentruce, își zicea în sine, un gând atât de josnic în nemernicia lui n'ar încolți deodată în două creere deosebite?.. O clipă, a avut să renunțe la realizarea gândului obsedant, și atunci cu gravitatea chirurgului care taie — închipuindu-și o posibilitate iluzorie în salvarea bolnavului, — i-a zis: „Ariano dacă ne surprinde Alexandru?" Și credea s'o readucă la realitate. Dar ca făcu: „Alexandru? dece n'ar avea încredere în tine? Ce legătură faci tu între dragostea ta de frate și dragostea lui, pentru mine? Sau atunci, ție ți-e frică? Te îndoești de tine însu-ți?.." Vorbele ei, cădeau pe inima și pe mândria lui ca pleznituri de bici. Credea că-și bate joc de el, și i-a strigat aturit: „Ariano, ce ucide ca o otravă fără leac; o sărutare? Nu primi. O sărutare te tare rămâne pecetia neștearsă în hrisoavele aducerilor aminte; o sărutare e moneda riginită pe care se vinde sufletul..." și începe să tremure în adâncul lui de cuvântul ce rostise: „sufletul!".. Ea zâmbea batjocoritoare: „Ti-e frică! Haide, mărturisește că ți-e frică, sau sărută-mă și fă-mi dovada că mă iubești ca un frate. Și voi spune însămi fapta ta lui Alexandru și el are să înțeleagă. Dacă n'o înțelege, atât mai rău pentru dânsul. Dece — dacă tu însurupezi în mintea mea ghimpele îndoelii — dece n'aș avea dreptul să-ți cer eu acuma să-mi dovedești tăria unui suflet?.. Vreau eu acuma!" Și Thyl nu pricepea dacă aluzia lovea într'ânsul sau în celălalt.

Ariana îl întinse din nou obrazul.

Erau amândoi față în față, ca două valuri ce se vor izbi într'o clipă, și din a căror ciocnire nu bănuiau dezastrul. Exasperat atunci, Thyl: „Pe gură vreau să te sărut". Și Ariana îi întinse gura.

A ridicat mâinile hotărât și luându-i capul ca o cupă din care se pregătea să soarbă necunoscutul, și-a lipit mușcătură buzele pe buzele ei. Și pentru că dânsa tremura țipând înebunită:

(Continuare în pag. II-a)